

MARK & STALD

FAGLIGT TALT

AF POUL CHRISTENSEN, ØKOLOGIRÅDGIVNING DANMARK

KLAR TIL VINTERRAPS 2018

Der står mange flotte, økologiske rapsmarker i landskabet i år, og der er stor efterspørgsel på vinterraps fra grovvarebranchen. Vær klar til tidlig høst, hvis du vil dyrke vinterraps i 2018.

Høst tidligt – så tidligt

Marken, hvor du skal dyrke vinterraps, skal høstes inden 5. august for at sikre rettidig såning af rapsen. Den bedste forfrugt til vinterraps er kløvergræs,

da den normalt efterlader et lavt ukrudtstryk og meget kvælstof – to ting som rapsen kvitterer for.

Vinterbyg høstes tidligt og kan derfor være forfrugt til vinterraps. Minimer spild ved høst, da spildplanterne vil optræde som ukrudt i vinterrapsen. Byghelsæd

eller vårbyg/havre kan rippehøstes/crimpes inden 5. august og også være forfrugt til vinterraps. Er korn forfrugt, bør marken typisk tilføres 30-50 kg udnyttet N i gylle før såning.

Frøgræs, bælgplanter og korsblomstrede afgrøder er dårlige forfrugter til raps. Frøgræs tømmer jorden for kvælstof, og de øvrige øger risikoen for sædskifte-sygdomme.

Marken og dens omgivelser

Arealer med stor forekomst af agersennep og amsinckia er uegnede til dyrkning af vinterraps, da arterne er meget aggressive i etableringsfasen.

Vi ser i år marker med knoldbægersvamp. Knoldbægersvamp opformeres af korsblomstrede afgrøder som gul sennep, karse og kål, men også bælgssæd kan bære den videre. Der skal være to år uden bælgssæd og fem år uden korsblomstrede afgrøder, før man igen dyrker raps i en mark. Dyrkes der meget raps i nærområdet, øges risikoen for sygdomme.

Kålbrot er en anden alvorlig sædskiftesygdom. Er der meget agersennep, hyrdeetaske og agerkål på arealet, eller har gul sennep været dyrket som efterafgrøde, kan kålbrot opformeres. Hvis marken først er inficeret, tager det lang tid at sanere for sygdommen, da svampesporene kan overleve i 15-20 år.

Den ideelle vinterrapsmark

- har kløvergræs som forfrugt,
- er en stor og åben mark,
- uden andre rapsmarker i nærheden,
- er omhyggelig etableret i et godt såbed,
- ikke inficeret med et stort antal agersennep og amsinckia,
- og med tilstrækkelig gødning til rådighed.

Økologisk Landsforening har udgivet kompendiet 'Stabile udbytter i vinterraps'. Her kan du læse meget mere om dyrkning af økologisk vinterraps.

Den bedste forfrugt til vinterraps er kløvergræs, da den normalt efterlader et lavt ukrudtstryk og meget kvælstof.

Annette Vestergaard fra Økologisk Landsforening er leder på projektet Økologisk Sortsudvikling. Her står hun i forsøgsparcerne hos Søren Bilstrup ved Skive. Bagerst til venstre i billedet står den konventionelle sort Laurikka, mens den økologiske sort DZ 11013 fra Darzau står forrest til højre. I parcellen med Laurikka er agerkål langt mere dominerende end i parcellen med DZ 11013.

Nordic Seed tror på økologi

Projekt om økologisk sortsudvikling vil finde sorter til økologisk planteavl med henblik på markedsføring

SORTSUDVIKLING

TEKST OG FOTO: MAJA ELINE PETERSEN

I dag foretages stort set al planteforædling i Danmark af private forædlingsfirmaer, hvor arbejdet finansieres gennem forædlerafgifter fra salg af udsæd. Da økologien endnu kun udgør omkring 8 pct. af landbruget, har forædlingen af sorter egnet til økologisk dyrkning ikke været prioriteret højt hos de danske forædlingsfirmaer. Et igangværende projekt om økologisk sortsudvikling, har nu fået forædlingsfirmaet Nordic Seed til at arbejde for at få mere økologisk sæsæd på det danske marked.

Udenlandske sorter

På den anden side af grænsen har forædlingsfirmaer længe arbejdet med at forædle sorter til økologisk planteavl. Som et led i projektet Økologisk Sortsudvikling afprøver Nordic Seed, i samarbejde med Økologisk Landsforening og et par økologiske planteavlere, vårbyg og vinterhvede fra Darzau i Tyskland med henblik på at identificere materiale egnet til økologisk planteavl i Danmark.

- Hvert år modtager vi ca. 200 nye forædlings sorter fra de tyske forædlere,

som vi screener for sygdomsresistens og stråegenskaber. De bedste linjer går videre til udbytteforsøg, og ud fra de resultater udvælger vi igen de bedste sorter, som vi dyrker i storparceller på to økologiske bedrifter ved Odder og Holeby på Lolland, forklarer Hans Ravn Haldrup fra Nordic Seed.

Sort med potentiale

På baggrund af afprøvningen vurderes, om udvalgte sorter skal påbegynde sortsregistrering og afprøvning i økologiske landsforsøg. I 2015 var Nordic Seed så langt i afprøvningen, at den første vårbygssort DZ 13011 kunne testes i de økologiske landsforsøg. Desværre klarede den sig udbyttemæssigt ikke så godt som forventet, med et udbytte på ca. 15 pct. lavere end hos de bedste konventionelle sorter, men udsåning i storparceller hos planteavleren Helge Kjær Sørensen i Odder viste noget andet.

- Sidste år såede vi DZ 11013 og Laurikka ud hos Helge. Her gav DZ 11013 det samme udbytte som Laurikka, og samtidig var der langt mindre ukrudt i DZ 11013, forklarer Hans Ravn Haldrup.

Udbytte er ikke alt

De økologiske produktionssystemer stiller andre udfordringer til blandt andet sygdomsresistens og til konkurrence over for ukrudt. Derfor kan de afprøvede økologiske sorter have andre fordele end de konventionelle sorter på trods af det lavere udbytte.

- Vi skal have mere fokus på, hvor meget det må koste i udbytte, hvis sorten til gengæld har en god ukrudtsundertrykkelse. Hvis landmanden kan spare udgifter til fr-sortering og tørring af kornet, kan et lavere udbytte godt svare sig, forklarer Annette Vestergaard fra Økologisk Landsforening.

Ønske om øko-sortsafprøvning

Med projektet håber Annette Vestergaard, at vejen bliver banet for en decideret økologisk sortsafprøvning i Danmark.

- Når man skal have en ny sort godkendt, skal den gennem to års sortsafprøvning, men da der ikke er en decideret økologisk sortsafprøvning, kan det være svært at få en ny sort godkendt. Efterfølgende skal sorten testes yderligere to år i de økologiske landsforsøg. Det er derfor en ekstra lang proces at få sorter til økologisk produktion, forklarer Annette Vestergaard.

På trods af dette, vil Nordic Seed fortsætte med at forædle sorter til den økologiske produktion.

Projektet har fået tilskud fra 'Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram' (GUDP) under Fødevareministeriet.

